

อิทธิพลของคุณภาพของการสอบบัญชีที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในและคุณภาพของรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ดลยา ไชยวงศ์¹ พชรินทร์ สารมาท² สัตยา ตันจันทร์พงศ์^{1*}

Received: August 24, 2022

Revised: November 13, 2022

Accepted: November 16, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในและคุณภาพของรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และอิทธิพลของคุณภาพของการสอบบัญชีที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในและคุณภาพของรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปี 2561–2562 โดยการศึกษาในครั้งนี้ใช้รายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารเป็นตัววัดคุณภาพของรายงานการเงิน และใช้ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีและระยะเวลาในการให้บริการสำนักงานสอบบัญชีเป็นตัววัดคุณภาพการสอบบัญชี ผลการศึกษาพบว่า ระดับการควบคุมภายในไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพของรายงานการเงิน ในขณะที่ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพของรายงานการเงิน แต่ระยะเวลาในการให้บริการของสำนักงานสอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพของรายงานการเงิน นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีและระยะเวลาในการให้บริการของสำนักงานสอบบัญชีไม่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างระดับการควบคุมภายในกับคุณภาพของรายงานการเงิน

คำสำคัญ: การควบคุมภายใน คุณภาพของการสอบบัญชี คุณภาพของรายงานทางการเงิน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

² อาจารย์, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

* Corresponding author Email: sathayat@gmail.com

The Effect of Audit Quality on the Relationship between Internal Control and Financial Reporting Quality of Listed Companies on the Stock Exchange of Thailand

Donlaya Chaiwong¹ Patcharin Saramath² Sathaya Tansunpong^{1*}

Abstract

This study purposes to examine the effects of internal control on financial reporting quality and further examine moderating role of audit quality on the relationship between internal control and financial reporting quality of the listed in The Stock Exchange of Thailand (SET) in 2018-2019. In this study, financial reporting measured by absolute discretionary accruals and audit quality measured as being audited by a big four audit firms and audit tenure. The result shows that the level of internal control has no effects on financial reporting quality. Moreover, financial reporting quality increasing for firms are audited by a big four audit firm. Whereas, firm audited by long-tenured audit firm has no effects on financial reporting quality. Furthermore, firms audited by a big four audit firm and audited by long-tenured audit firm has no effect the relationship between internal control and financial reporting quality.

Keywords: Audit Quality, Financial Reporting Quality, Internal Control

¹ Assistant Professor Dr., Faculty of Business Administration, Maejo University.

² Lecturer, Faculty of Business Administration, Maejo University.

บทนำ

จากการล่มสลายของบริษัท Enron และ WorldCom ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนขนาดใหญ่ และบริษัทอื่น ๆ ที่ตามมาในประเทศสหรัฐอเมริกา แสดงให้เห็นถึงการขาดการกำกับดูแลและระบบการควบคุมภายในที่ดีขององค์กรทำให้สภาองค์กรของสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายฉบับหนึ่งเรียกว่า Sarbanes-Oxley Act หรือ SOX ในปี ค.ศ. 2002 มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องนักลงทุนจากการตกแต่งบัญชีของบริษัทเนื่องจากเหตุการณ์ล้มละลายของ Enron และ WorldCom โดยกำหนดให้ผู้บริหารจะต้องมีการประเมินการควบคุมภายในรับรองความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท โดยร่างกฎหมายฉบับนี้ให้ความสำคัญกับแนวคิดเพื่อป้องกันการฉ้อฉลและการทุจริตทางบัญชี (Accounting Fraud) และมีบทลงโทษขององค์กรที่กระทำผิด เพื่อให้เกิดความมั่นใจและปกป้องผลประโยชน์ของพนักงานและผู้ถือหุ้น (ภัทรพงศ์ เจริญกิจจารุกร, 2556) นอกจากนั้นยังมีวิกฤติเศรษฐกิจการเงินที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียรวมทั้งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวทั้งในหรือต่างประเทศเกิดขึ้นจากการตกแต่งบัญชีของบริษัท ทำให้งบการเงินขาดความน่าเชื่อถือ ไม่สามารถสะท้อนให้ผู้ใช้งบการเงินเห็นถึงสถานการณ์ที่แท้จริงของบริษัทและยังสร้างความเสียหายต่อนักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียเป็นจำนวนมาก จึงนำมาซึ่งกระแสเรียกร้องจากผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับความโปร่งใสและความเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงินของบริษัทในประเทศไทย ทำให้ความถูกต้องและความเพียงพอของการรายงานทางการเงินถูกหยิบยกขึ้นมาว่าเป็นปัจจัยหนึ่งของวิกฤติทางการเงินดังกล่าว (World Bank, 1998; Johnson et al., 2000; Mitton, 2002) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนมาอย่างต่อเนื่องโดยกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อกำกับดูแลกิจการ และจัดให้มีระบบการควบคุมภายในเพื่อความโปร่งใสเป็นธรรมแก่ผู้ลงทุนและผู้มีส่วนได้เสีย

ปัจจัยหนึ่งที่เป็นที่ทราบกันดีว่าช่วยจัดการปัญหาตัวแทน (Agency Problems) และความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล (Information Asymmetry) ซึ่งการควบคุมภายในถือเป็นเครื่องมือสำคัญหนึ่งที่จะทำให้การกำกับดูแลกิจการมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัตถุประสงค์หนึ่งของการควบคุมภายในคือเรื่องความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงิน ซึ่งจะเห็นได้จากการที่สถาบันกำกับดูแลทั้งในและต่างประเทศ เช่น สภาองค์กรของสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายฉบับหนึ่งเรียกว่า Sarbanes-Oxley Act หรือ SOX โดยมาตรา 404 ได้กล่าวถึงเรื่องการประเมินของผู้บริหารต่อระบบการควบคุมภายใน ซึ่งคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ต้องแสดงรายงานการควบคุมภายใน (Internal Control Report) ในรายงานประจำปี (Annual Report) ซึ่งในรายงานการควบคุมภายในต้องระบุหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารในการกำหนดให้มีและรักษาไว้ซึ่งระบบการควบคุมภายในและกระบวนการในการรายงานทางการเงินที่พอเพียง รวมทั้งต้องระบุถึงการประเมินประสิทธิภาพของระบบควบคุมภายในและกระบวนการในการออกรายงาน

ทางการเงินของบริษัทด้วย (DBD, 2563) และในประเทศไทยโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก็ได้มีการกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องจัดทำรายงานดังกล่าวเช่นกัน มีงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการควบคุมภายในต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมที่มีจุดอ่อนการควบคุมภายในจะมีคุณภาพรายงานทางการเงินต่ำหรือมีการจัดการกำไรสูง (Dowdell et al., 2014; Ji et al., 2017; Salehi & Baharami, 2017; Dashtbayaz et al., 2019)

นอกจากการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของรายงานการเงินแล้ว ผู้สอบบัญชีก็เป็นบุคคลภายนอกที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเชื่อว่าจะช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล (Information Asymmetry) และความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ (Conflict of Interests) ระหว่างผู้บริหารและนักลงทุนได้ เนื่องจากผู้สอบบัญชีเป็นบุคคลที่มีความเป็นอิสระและมีความระมัดระวังเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพในการตรวจสอบความถูกต้องของรายงานทางการเงินของบริษัทก่อนที่จะเปิดเผยต่อสาธารณะ และผู้สอบบัญชียังต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ใช้งบการเงินตามที่กฎหมายอีกด้วย ดังนั้น ผู้สอบบัญชีจึงมีความรับผิดชอบหลักในการให้ความเชื่อมั่นกับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่โปร่งใส หรือรายงานทางการเงินที่มีคุณภาพของบริษัท (Mansi et al., 2004)

มีงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของคุณภาพการสอบบัญชีต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน ผลการศึกษาพบว่า บริษัทที่ใช้สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีคุณภาพของรายงานทางการเงินที่ดีกว่า (Becker et al., 1998; Krishnan, 2003; ฐิติธาดา พุเพื่องสมบัติ, 2558) ซึ่งขัดแย้งกับ Kaklar et al. (2012) Lawrence et al. (2011) และ Al-Thuneibat et al. (2011) ซึ่งพบว่าบริษัทที่ใช้สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่และบริษัทไม่ใช้สำนักงานขนาดใหญ่มีรายการคงค้างทางบัญชีที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน และเมื่อคุณภาพการสอบบัญชีวัดจากการใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีเป็นระยะเวลานาน พบว่ามีบริษัทที่ใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีเดียวกันเป็นระยะเวลานานมีรายการคงค้างทางบัญชีส่วนที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารต่ำกว่าบริษัทที่ไม่ได้ใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีเดียวกันเป็นเวลานาน (Myers et al., 2003; ฐิติธาดา พุเพื่องสมบัติ, 2558; Chi & Huang, 2005) อย่างไรก็ตามในประเทศไทยยังมีงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในและคุณภาพของรายงานการเงินน้อยมาก และยังไม่มียงานวิจัยที่ศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในและคุณภาพของรายงานการเงิน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการควบคุมภายในส่งผลให้คุณภาพของรายงานการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอย่างไร และคุณภาพการสอบบัญชีส่งผลต่อความสัมพันธ์ของการควบคุมภายในและคุณภาพของรายงานการเงินดังกล่าวหรือไม่อย่างไร

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้เด่นชัด คือ ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ซึ่งเป็นแนวคิดของ Jensen and Meckling (1976) เป็นการอธิบายความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในสัญญาการเป็น

ตัวแทน โดยเกิดขึ้นระหว่างบุคคล 2 ฝ่ายคือ ตัวการ (Principle) และตัวแทน (Agent) หากตัวแทนบริหารงานเพื่อสร้างผลประโยชน์สูงสุดของตัวการแล้วความสัมพันธ์ของตัวการและตัวแทนยังคงมีประสิทธิผลที่ดี แต่หากผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ของตัวการและตัวแทนไม่สอดคล้องกันจะทำให้เกิดปัญหาการเป็นตัวแทน (Agency Problem) ขึ้น ซึ่งได้แก่ การขัดแย้งของผลประโยชน์เนื่องจากตัวแทนมองถึงผลประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป นอกจากนั้นการแยกความเป็นเจ้าของและการบริหารงานของตัวการและตัวแทน ทำให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมของข้อมูล (Asymmetric Information) ระหว่างตัวการและตัวแทน เนื่องจากตัวแทนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้มากกว่าตัวการ จึงนำมาสู่การแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการจัดให้มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งการควบคุมภายในถือเป็นกลไกสำคัญในการสอบทานการบริหารงานของตัวแทนทั้งในด้านการดำเนินงานและการรายงานทางการเงินรวมถึงการรายงานทางการเงินของบริษัทด้วย (Dowdell et al., 2014; Ji et al., 2017; Salehi & Baharami, 2017; Dashtbayaz et al., 2019) งานวิจัยที่ศึกษาการควบคุมภายในที่มีผลต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน เช่น

การควบคุมภายในกับคุณภาพของรายงานทางการเงิน

งานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่พบว่า การควบคุมภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการรายงานทางการเงิน โดยบริษัทที่มีจุดอ่อนการควบคุมภายในจะมีคุณภาพรายงานทางการเงินต่ำหรือมีการจัดการกำไรสูง (Doyle et al., 2007a; 2007b; Dowdell et al., 2014; Ji et al., 2017; Salehi & Baharami, 2017; Dashtbayaz et al., 2019) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของการตรวจสอบภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงิน ซึ่งผลวิจัยสามารถสรุปได้ว่าบริษัทที่มีการรายงานจุดอ่อนการควบคุมภายในจะมีรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารมากขึ้น (Doyle et al., 2007a; 2007b; Hoitash et al., 2009; Ilive, 2010; Lin et al., 2011) แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีจุดอ่อนการควบคุมภายในจะมีคุณภาพรายงานทางการเงินที่ต่ำกว่าจึงนำมาสู่สมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การควบคุมภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับคุณภาพรายงานทางการเงิน

ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีกับคุณภาพรายงานทางการเงิน

ตามทฤษฎีตัวแทนของ Jensen and Meckling (1976) ซึ่งกล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือหุ้นและผู้บริหารนำไปสู่ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลเนื่องจากผู้บริหารเข้าถึงข้อมูลได้มากกว่าผู้ถือหุ้น ผู้สอบบัญชีเป็นบุคคลภายนอกที่มีส่วนได้ส่วนเสียเชื่อว่าจะช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลและความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ระหว่างผู้บริหารและนักลงทุนได้ เนื่องจากผู้สอบบัญชีเป็นบุคคลที่มีความเป็นอิสระและมีความระมัดระวังเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพในการตรวจสอบความถูกต้องของรายงานทางการเงินของบริษัทก่อนที่จะเปิดเผยต่อสาธารณะ และผู้สอบบัญชียังต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ใช้งบการเงินตามที่กฎหมายอีกด้วย ดังนั้น ผู้สอบบัญชีจึงมีความรับผิดชอบหลักในการให้ความเชื่อมั่นกับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่โปร่งใส หรือรายงานทางการเงินที่มีคุณภาพของบริษัท (Mansi et al., 2004) โดยมีงานวิจัยที่สนับสนุนแนวคิดนี้ ซึ่งพบว่า คุณภาพการสอบบัญชีวัดจากขนาดของ

สำนักงานและคุณภาพของรายงานทางการเงินวัดจากรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ผลการศึกษาพบว่า บริษัทที่ใช้สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะมีรายการคงค้างทางบัญชีที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารต่ำกว่าบริษัทที่ใช้สำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ใช่ขนาดใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีคุณภาพของรายงานการเงินที่ดีกว่า (Becker et al., 1998; Krishnan, 2003) จึงนำมาซึ่งสมมุติฐาน ดังนี้

สมมุติฐานที่ 2 ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพรายงานทางการเงิน

ระยะเวลาในการให้บริการของสำนักงานสอบบัญชีกับคุณภาพของรายงานทางการเงิน

งานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่พบว่าบริษัทที่ใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีเดียวกันเป็นระยะเวลานานมีรายการคงค้างทางบัญชีส่วนที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารต่ำกว่าบริษัทที่ไม่ได้ใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีเดียวกันเป็นเวลานานซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีสามารถป้องกันการตกแต่งกำไรของบริษัทได้ดีขึ้น ส่งผลให้ได้รายงานทางการเงินที่มีคุณภาพ (Myers et al., 2003; Chi & Huang, 2005; ญัฐนิชา พู่เพื่อสมบัติ, 2558) จึงนำมาซึ่งสมมุติฐาน ดังนี้

สมมุติฐานที่ 3 ระยะเวลาในการให้บริการของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพของรายงานทางการเงิน

อิทธิพลของคุณภาพของการสอบบัญชีที่มีต่อความสัมพันธ์การควบคุมภายในกับคุณภาพของรายงานทางการเงิน

ตามทฤษฎีตัวแทนของ Jensen and Meckling (1976) ซึ่งกล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือหุ้นและผู้บริหารนำไปสู่ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลเนื่องจากผู้บริหารเข้าถึงข้อมูลได้มากกว่าผู้ถือหุ้น ผู้สอบบัญชีเป็นบุคคลภายนอกที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเชื่อว่าจะช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลและความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ระหว่างผู้บริหารและนักลงทุนได้ ประกอบกับ The Sarbanes-Oxley Act of 2002 (SOX) หมวดที่ 4 มาตรา 401-409 ได้ให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการควบคุมภายในในการจัดทำรายงานการเงิน ตลอดจนความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีในการประเมินการควบคุมภายใน นอกจากนี้ PCAOB ได้ออกมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 5 (Auditing Standard No.5: AS 5) เรื่องการตรวจสอบการควบคุมภายในของการรายงานทางการเงินที่รวมอยู่ในการตรวจสอบงบการเงิน (An Audit of Internal Control over Financial Reporting that Is Integrated with an Audit of Financial Statements) ซึ่งข้อกำหนดของทั้งสองหน่วยงานกำกับดูแลนี้แสดงให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีมีบทบาทสำคัญร่วมกับการควบคุมภายในเพื่อให้รายงานการเงินถูกต้อง น่าเชื่อถือ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Ravenstein et al. (2015) ซึ่งกล่าวว่า จุดอ่อนของการควบคุมภายในจะนำไปสู่การตกแต่งงบการเงิน อย่างไรก็ตามการสอบบัญชีที่มีคุณภาพจะช่วยลดปัญหานี้ได้ โดยการสอบบัญชีที่มีคุณภาพสูงมีโอกาที่จะตรวจพบการตกแต่งงบการเงิน เนื่องจากประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างเข้มงวดและการแสดงความเห็นต่อการควบคุมภายในอย่างถูกต้องจากการตรวจพบจุดอ่อนของการควบคุมภายในจากการตรวจสอบเนื้อหาสาระ และจะนำไปสู่ความเชื่อมั่น

อย่างสมเหตุสมผลของการรายงานความถูกต้องของรายงานทางการเงินต่อสาธารณะ จึงนำมาซึ่งสมมุติฐาน ดังนี้

สมมุติฐานที่ 4 ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงิน

สมมุติฐานที่ 5 ระยะเวลาในการใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงิน

คุณภาพของรายงานทางการเงิน

งานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่ที่ศึกษาคุณภาพของรายงานทางการเงินใช้รายการคงค้างทางบัญชีส่วนที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารเป็นตัววัดคุณภาพของรายงานทางการเงิน โดยคำนวณจากรายการคงค้างรวม หักด้วยรายการคงค้างส่วนที่ไม่ได้เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Klai & Omari, 2011; Ravenstein et al., 2015) ซึ่งในการศึกษานี้ใช้รายการคงค้างทางบัญชีส่วนที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารเป็นตัวแทนในการวัดคุณภาพของรายงานทางการเงิน โดยใช้ Modified Jones's Model เป็นตัวแบบในการคำนวณรายการคงค้างทางบัญชีส่วนที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร ดังสมการต่อไปนี้

$$DAC_{it} = \frac{TAC_{it}}{TA_{i,t-1}} - NAC_{it}$$

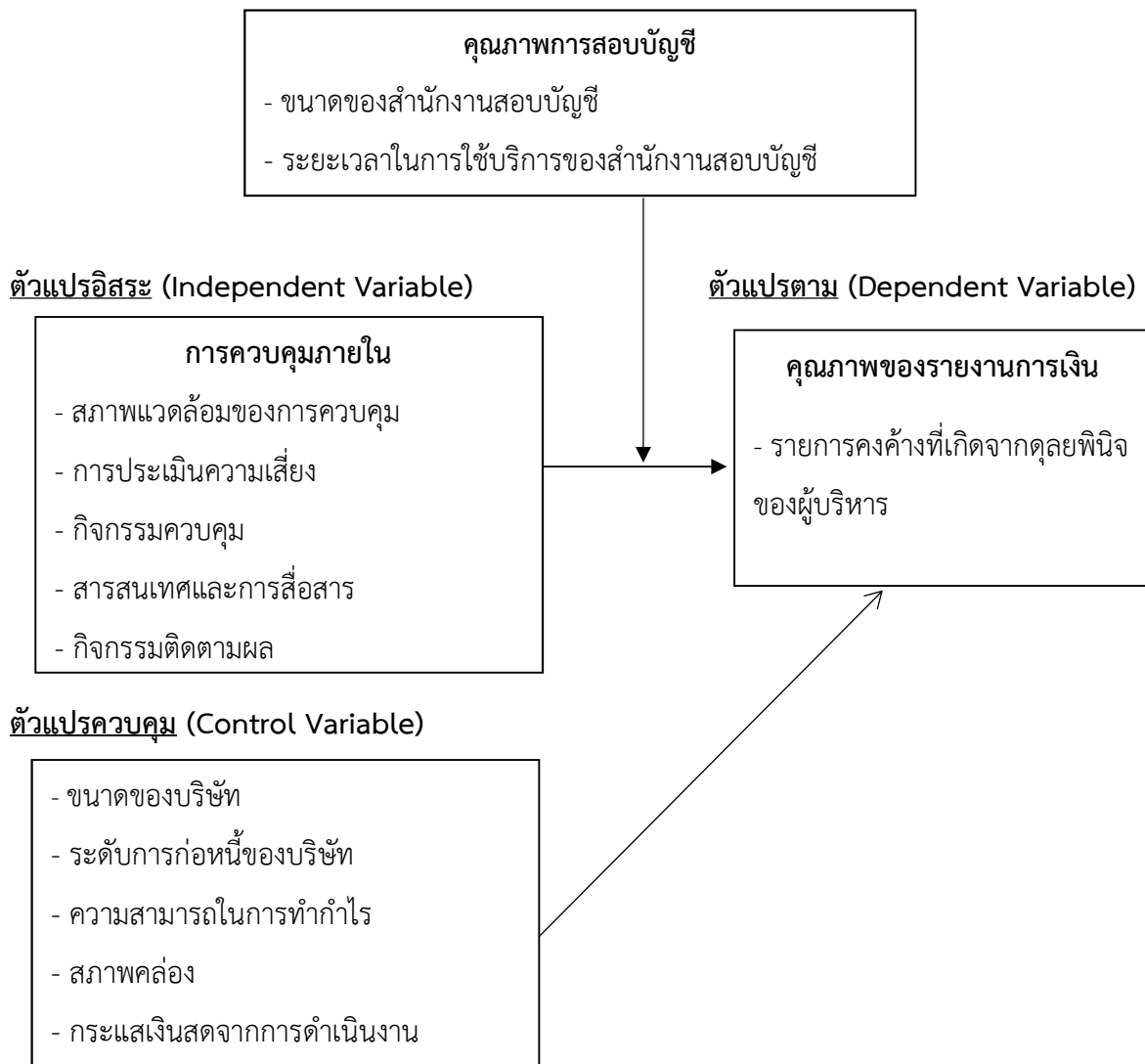
เมื่อ

DAC_{it}	คือ	รายการคงค้างทางบัญชีส่วนที่ไม่ได้เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัท i ในปี t
TAC_{it}	คือ	รายการคงค้างรวมของบริษัท i ในปี t
$TA_{i,t-1}$	คือ	สินทรัพย์รวมของบริษัท i ณ สิ้นปีที่ t-1
NAC_{it}	คือ	รายการคงค้างทางบัญชีส่วนที่ไม่ได้เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัท i ในปี t
ε	คือ	ค่าความคลาดเคลื่อนของสมการถดถอยของบริษัท i ในปี t
i	คือ	บริษัทที่ทำการศึกษา
t	คือ	ปีที่ทำการศึกษา

นอกจากนี้ยังมีตัวแปรเกี่ยวกับคุณลักษณะของบริษัทที่มีผลกระทบต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน งานวิจัยในอดีตที่มีการศึกษามาแล้วประกอบด้วย ขนาดของบริษัท (Dashtbayaz et al., 2019; Firth et al., 2007) ความเสี่ยงทางการเงิน (Cohen, 2004) ความสามารถในการทำกำไร (Dashtbayaz et al., 2019; Guney et al., 2011), ผลขาดทุนติดต่อกัน 2 ปี (Dashtbayaz et al., 2019; Ahsan & Bhuiyan 2011) และกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Dashtbayaz et al., 2019; Cohen, 2004)

จากผลการศึกษาข้างต้น จึงสามารถเขียนกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้ ดังนี้

ตัวแปรกำกับ (Moderator Variable)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

โดยในการทดสอบสมมุติฐานที่ 1 จะทดสอบสมมุติฐานผ่านตัวแบบ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{AbsDAC}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 \text{IC_SCORE}_{it} + \beta_2 \text{FSIZE}_{it} + \beta_3 \text{LEV}_{it} + \beta_4 \text{ROA}_{it} \\ & + \beta_5 \text{Loss}_{it} + \beta_6 \text{CFO}_{it} + \varepsilon_{it} \end{aligned} \quad (1)$$

ในการทดสอบสมมุติฐานที่ 2 และ 3 จะทดสอบสมมุติฐานผ่านตัวแบบ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{AbsDAC}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 \text{BIG4}_{it} + \beta_2 \text{Tenure}_{it} + \beta_3 \text{FSIZE}_{it} + \beta_4 \text{LEV}_{it} + \\ & \beta_5 \text{ROA}_{it} + \beta_6 \text{Loss}_{it} + \beta_7 \text{CFO}_{it} + \varepsilon_{it} \end{aligned} \quad (2)$$

ในการทดสอบสมมุติฐานที่ 4 จะทดสอบสมมุติฐานผ่านตัวแบบ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{AbsDAC}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 \text{IC_SCORE}_{it} + \beta_2 \text{BIG4}_{it} + \beta_3 \text{ICSCORE} * \text{BIG4}_{it} + \\ & \beta_4 \text{FSIZE}_{it} + \beta_5 \text{LEV}_{it} + \beta_6 \text{ROA}_{it} + \beta_7 \text{Loss}_{it} + \beta_8 \text{CFO}_{it} + \quad (3) \\ & \varepsilon_{it} \end{aligned}$$

ในการทดสอบสมมุติฐานที่ 5 จะทดสอบสมมุติฐานผ่านตัวแบบ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{AbsDAC}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 \text{IC_SCORE}_{it} + \beta_2 \text{Tenure}_{it} + \beta_3 \text{ICSCORE} * \text{Tenure}_{it} + \\ & \beta_4 \text{FSIZE}_{it} + \beta_5 \text{LEV}_{it} + \beta_6 \text{ROA}_{it} + \beta_7 \text{Loss}_{it} + \beta_8 \text{CFO}_{it} + \varepsilon_{it} \quad (4) \end{aligned}$$

เมื่อ

- AbsDAC_{it} คือ ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างทางบัญชีส่วนที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัท i ในปี t
- ICSCORE_{it} คือ ระดับคะแนนการควบคุมภายในของบริษัท i ในปี t
- BIG4 คือ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี หากตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) แทนค่าด้วย 1 หากไม่ใช่เท่ากับ 0
- Tenure_{it} คือ ระยะเวลาการใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชี โดยมีค่าเป็น 1 เมื่อใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีเดียวกันติดต่อกันเป็นระยะเวลามากกว่า 3 ปี และเป็น 0 กรณีที่ไม่ได้ใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีเดียวกันภายใน 3 ปี
- FSIZE_{it} คือ ขนาดของกิจการของบริษัท i ในปี t ซึ่งใช้ลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวมเป็นตัวแทน
- LEV_{it} คือ ระดับการก่อหนี้ของบริษัท i ในปี t ซึ่งคำนวณจากอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม ณ ต้นปี
- ROA_{it} คือ ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท i ในปี t ใช้อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์เป็นตัวแทน
- Loss_{it} คือ ผลขาดทุนของบริษัท ให้เท่ากับ 1 เมื่อบริษัทเกิดผลขาดทุนติดต่อกัน 2 ปีและให้เท่ากับ 0 ถ้าไม่ใช่
- CFO_{it} คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งคำนวณจากกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานของบริษัท i ในปี t หารด้วยสินทรัพย์รวมของบริษัท i ในปี t

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี 2562 มีทั้งสิ้น 791 บริษัท (ข้อมูล ณ วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2563) โดยจำกัดการศึกษาเฉพาะปี พ.ศ. 2561-2562 จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 1,582 ตัวอย่าง โดยไม่รวมบริษัทในกลุ่มหลักทรัพย์ในตลาดเอ็มเอไอ (Market for Alternative Investment: Mai) กลุ่มธุรกิจการเงิน กองทุนรวม บริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูการดำเนินงาน กลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน และกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าผิดปกติ ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีจำนวนทั้งสิ้น 694 กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

	จำนวนตัวอย่าง
กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	1,582
<u>หัก</u> กลุ่มหลักทรัพย์ในตลาด เอ็มเอไอ (MAI)	(334)
กลุ่มธุรกิจการเงิน กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และกองทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์	(242)
กลุ่มบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูการดำเนินงาน	(12)
กลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน	(133)
กลุ่มตัวอย่างที่มีค่าผิดปกติ (Outliers)	(167)
กลุ่มตัวอย่างคงเหลือ	<u>694</u>

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวัดระดับการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบประเมินการควบคุมภายใน

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบประเมินการควบคุมภายในจากแบบประเมินความเพียงพอของระบบการควบคุมภายใน ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ที่พัฒนาร่วมกับไพรซ์วอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส ประเทศไทย (PwC Thailand) ซึ่งพัฒนาข้อคำถามตามแนวคิดของ COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) ที่ได้ปรับปรุง Framework ใหม่ เมื่อเดือนพฤษภาคม 2556 โดยนำมาปรับให้เข้าใจง่ายขึ้นและเหมาะสมกับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วน และในแต่ละองค์ประกอบจะมีข้อคำถามย่อยซึ่งเป็นหลักการรวม 17 หลักการ ตามองค์ประกอบการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO ได้แก่ (1) การควบคุมภายในองค์กร (Control Environment) 30 ข้อคำถาม (2) การประเมินความเสี่ยง

(Risk Assessment) (16 ข้อคำถาม) (3) การควบคุมการปฏิบัติงาน (Control Activities) (17 ข้อคำถาม) (4) ระบบสารสนเทศและการสื่อสารข้อมูล (Information & Communication) (12 ข้อคำถาม) และ (5) ระบบการติดตาม (Monitoring Activities) (10 ข้อคำถาม) ดังนั้นค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดของระดับการควบคุมภายในเท่ากับ 0 และ 85 ตามลำดับ

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาซึ่งได้แก่ คุณภาพการสอบบัญชีและคุณภาพของรายงานทางการเงินจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินรวม รายงานประจำปี (Annual Report) แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) รายงานผู้สอบบัญชี ฐานข้อมูล SET SMART และเว็บไซต์ของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2561-2562 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows Version 11.0 เพื่อคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรและทดสอบสมมติฐานของการวิจัย สถิติที่ใช้ ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ตารางที่ 2 แสดงสถิติเชิงพรรณนาสำหรับตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ยของค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) และระดับการควบคุมภายใน (ICSCORE) เท่ากับ 0.063071 และ 71.18588 ตามลำดับ และตัวแปรควบคุม ซึ่งได้แก่ ขนาดของบริษัท (FSIZE) ระดับการก่อหนี้ (LEV) ความสามารถในการทำกำไร (ROA) และกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (CFO) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 22.79179 0.42176 6.01968 และ 0.000071 ตามลำดับ นอกจากนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีผลขาดทุนติดต่อกันเป็นระยะเวลา 2 ปี (Loss) มีสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่เป็นบริษัทที่มีผู้สอบบัญชี (Big 4) และใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีเดียวกันติดต่อกันเป็นระยะเวลามากกว่า 3 ปี (Tenure) เท่ากับร้อยละ 11.67 66.57 และ 77.95 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปร

Panel A: Continuous Variables				
Variable	Minimum	Maximum	Mean	Standard Deviation
AbsDAC	.000	1.055	.063	.084
ICSCORE	59.000	83.000	71.186	4.138
FSIZE	19.830	27.230	22.792	1.477
LEV	.020	1.030	.422	.208
ROA	-20.660	29.390	6.019	6.503
CFO	-.000	.001	.000	.000
Panel B: Dichotomous Variables				
Variable	Yes	%	No	%
Loss	81	11.67	613	88.33
Big4	462	66.57	232	33.43
Tenure	541	77.95	153	22.05

นอกจากนั้นการศึกษานี้ได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์การถดถอยพบว่า ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง ค่าสัมประสิทธิ์ของเพียร์สันระหว่างตัวแปรอิสระมีค่าไม่เกิน 0.7 (Hinkle D.E, 1998) ค่า VIF ของทุกตัวแปรไม่เกิน 10 และค่า Tolerance มากกว่า 0.1 (Hair et al., 1998) ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ ความแปรปรวนคงที่ (Homogeneity of Variance) และความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระกันซึ่งมีค่า Durbin-Watson อยู่ระหว่าง 1.65-2.35 ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 4-6

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่า VIF และค่า Tolerance

	AbsDAC	ICSCORE	BIG4	Tenure	FSIZE	LEV	ROA	Loss	CFO	VIF Min/Max	Tolerance Min/Max
AbsDAC	1										
ICSCORE	-.031	1								1.015/1.037	.964/.985
BIG4	-.102***	-.094**	1							1.181/1.185	.803/.847
Tenure	.021	-.037	-.008	1						1.007/1.008	.992/.993
FSIZE	-.054	-.070	.350***	.054	1					1.324/1.427	.701/.755
LEV	.089**	.036	.166***	.025	.420***	1				1.368/1.375	.727/.731
ROA	-.052	.080**	.174***	.032	.134***	-.219***	1			1.580/1.590	.629/.633
Loss	.083**	-.089**	-.151***	.031	-.131**	.141***	-.397**	1		1.222/1.228	.814/.818
CFO	-.076**	-.043	.110***	.006	-.006	-.185***	.469***	-.130***	1	1.302/1.308	.764/.768

หมายเหตุ ***, **, * ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01, 0.05, 0.10 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 4 พบว่าตัวแปรในสมการที่ 1 เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ 1 พบว่ามีความสามารถร่วมกันในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างระดับการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ร้อยละ 25.2 ($\text{Adjusted } R^2$) และผลการทดสอบพบว่าระดับการควบคุมภายใน (ICSCORE) ไม่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) แสดงให้เห็นว่า ระดับการควบคุมภายในไม่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 1 สำหรับตัวแปรควบคุมที่เลือกมาศึกษานั้น พบว่า ขนาดของบริษัท (FSIZE) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) อย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ระดับการก่อหนี้ของบริษัท (LEV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามความสามารถในการทำกำไร (ROA) การมีผลขาดทุนติดต่อกันเป็นระยะเวลา 2 ปี (Loss) และกระแสเงินสดจากการดำเนินงานของบริษัท (CFO) ไม่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC)

ตัวแปรในสมการที่ 2 เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ 2 และ 3 พบว่ามีความสามารถร่วมกันในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของการสอบบัญชีกับคุณภาพของรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ร้อยละ 32.2 ($\text{Adjusted } R^2$) และผลการทดสอบพบว่าคุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (BIG4) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) อย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าขนาดของสำนักงานสอบบัญชีส่งผลต่อคุณภาพของรายงานทางการเงินซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ 2 ในขณะที่คุณภาพการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาการใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชี (Tenure) พบว่าระยะเวลาการใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชี ไม่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) แสดงให้เห็นว่าการใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีเดียวกันติดต่อกันเป็นระยะเวลามากกว่า 3 ปี ไม่ส่งผลต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 3 สำหรับตัวแปรควบคุมที่เลือกมาศึกษานั้น พบว่า ขนาดของบริษัท (FSIZE) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) อย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ระดับการก่อหนี้ของบริษัท (LEV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามความสามารถในการทำกำไร (ROA) การมีผลขาดทุนติดต่อกันเป็นระยะเวลา 2 ปี (Loss) และกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (CFO) ไม่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) ซึ่งสอดคล้องกับสมการที่ 1

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการควบคุมภายในกับระดับคุณภาพรายงานทางการเงิน และความสัมพัธ์ระหว่างคุณภาพของการสอบบัญชีกับคุณภาพของรายงานทางการเงิน

ตัวแปร	สมการที่ 1		สมการที่ 2	
	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสถิติ t	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสถิติ t
(Constant)	-0.210	2.781***	-0.152	2.788***
ICSCORE	-0.240	-0.623		
BIG4			-0.160	-2.235**
Tenure			-0.050	-0.630
FSIZE	-0.006	-2.353**	-0.075	-1.671*
LEV	0.490	2.757***	0.052	2.917***
ROA	2.161	0.625	0.001	1.113
Loss	-0.016	1.422	0.014	1.316
CFO	-68.593	-1.548	-62.148	-1.403
Adjusted R ²	0.252		0.322	
Durbin-Watson	2.022		2.026	

หมายเหตุ ***, **, * ระบุถึงนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01, 0.05, 0.10 ตามลำดับ, Dependent Variable: รายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 5 พบว่าตัวแปรในสมการที่ 3 เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 4 พบว่ามีความสามารถร่วมกันในการอธิบายอิทธิพลของคุณภาพของการสอบบัญชีโดยใช้ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีเป็นตัววัดที่มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ร้อยละ 22.3 (Adjusted R²) และผลการทดสอบพบว่าระดับการควบคุมภายใน (ICSCORE) ไม่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) ซึ่งสอดคล้องกับสมการที่ 1 คุณภาพของการสอบบัญชีที่วัดจากขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (Big4) ซึ่งเป็นตัวแปรกำกับมีความสัมพันธ์เชิงลบกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสมการที่ 2

ผลการทดสอบอิทธิพลของคุณภาพของการสอบบัญชีโดยใช้ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีเป็นตัววัดที่มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงิน พบว่าขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (BIG4) ไม่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างระดับการควบคุมภายใน (ICSCORE) กับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารไม่เปลี่ยนแปลงสำหรับบริษัทที่ใช้สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ หรือกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงาน

ทางการเงินไม่เปลี่ยนแปลงสำหรับบริษัทที่ใช้สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 4

สำหรับตัวแปรควบคุมที่เลือกมาศึกษานั้น พบว่า ขนาดของบริษัท (FSIZE) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) อย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ระดับการก่อหนี้ของบริษัท (LEV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามความสามารถในการทำกำไร (ROA) การมีผลขาดทุนติดต่อกันเป็นระยะเวลา 2 ปี (Loss) และกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (CFO) ไม่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) ซึ่งสอดคล้องกับสมการที่ 1 และ 2

ตัวแปรในสมการที่ 4 เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ 5 พบว่ามีความสามารถร่วมกันในการอธิบายอิทธิพลของคุณภาพของการสอบบัญชีโดยใช้ระยะเวลาการให้บริการของสำนักงานสอบบัญชีเป็นตัววัดที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างระดับการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ร้อยละ 25.1 (Adjusted R²) และผลการทดสอบพบว่าระดับการควบคุมภายใน (ICSCORE) ไม่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) ซึ่งสอดคล้องกับสมการที่ 1 คุณภาพของการสอบบัญชีที่วัดจากระยะเวลาการให้บริการของสำนักงานสอบบัญชี ไม่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสมการที่ 2

ผลการทดสอบอิทธิพลของคุณภาพของการสอบบัญชีโดยใช้ระยะเวลาการให้บริการของสำนักงานสอบบัญชีเป็นตัววัดที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างระดับการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงิน พบว่าระยะเวลาการให้บริการของสำนักงานสอบบัญชี (Tenure) ไม่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างระดับการควบคุมภายใน (ICSCORE) กับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารไม่เปลี่ยนแปลงแม้ว่าบริษัทจะให้บริการของสำนักงานสอบบัญชีเป็นระยะเวลานาน หรือกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงินไม่เปลี่ยนแปลงสำหรับบริษัทที่ใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีเป็นระยะเวลานาน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 5

สำหรับตัวแปรควบคุมที่เลือกมาศึกษานั้น พบว่า ขนาดของบริษัท (FSIZE) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) อย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ระดับการก่อหนี้ของบริษัท (LEV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามความสามารถในการทำกำไร (ROA) การมีผลขาดทุนติดต่อกันเป็นระยะเวลา 2 ปี (Loss) และกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (CFO) ไม่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC) ซึ่งสอดคล้องกับสมการที่ 1 2 และ 3

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบอิทธิพลของขนาดของสำนักงานสอบบัญชีและระยะเวลาการให้บริการของสำนักงานสอบบัญชีที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างระดับการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงิน

ตัวแปร	สมการที่ 3		สมการที่ 4	
	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสถิติ t	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสถิติ t
(Constant)	0.089	1.812*	0.235	1.875**
ICSCORE	-0.043	-0.650	-0.001	-0.504
BIG4	-0.118	-1.619*		
ICSCORExBig4	-0.002	-1.137		
Tenure			-0.034	-0.256
ICSCORExTenure			-0.000	0.222
FSize	-0.075	-1.700*	-0.006	-2.311**
LEV	0.050	2.761***	0.049	2.752***
ROA	0.001	1.008	0.001	0.961
Loss	0.014	1.285	0.016	1.449
CFO	-64.233	-1.448	-69.287	-1.537
Adjusted R ²	0.223		0.251	
Durbin-Watson	2.028		2.023	

หมายเหตุ ***, **, * ระบุระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01, 0.05, 0.10 ตามลำดับ, Dependent Variable: รายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (AbsDAC)

สรุปและอภิปรายผล

จากการทดสอบความสัมพันธ์ของการควบคุมภายในกับคุณภาพของรายงานทางการเงินโดยคุณภาพของรายงานทางการเงินวัดจากรายการคงค้างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร พบว่าระดับการควบคุมภายในไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพรายงานทางการเงิน ซึ่งไม่สอดคล้องกับวิจัยในอดีตที่พบว่าบริษัทที่มีจุดอ่อนการควบคุมภายในจะมีคุณภาพรายงานทางการเงินที่ต่ำกว่า (Doyle et al., 2007a; 2007b; Hoitash et al., 2009; Ilive, 2010; Lin et al., 2011) และบริษัทที่มีจุดอ่อนการควบคุมภายในจะมีคุณภาพรายงานทางการเงินต่ำหรือมีการจัดการกำไรสูง (Doyle et al., 2007a; 2007b; Dowdell et al., 2014; Ji et al., 2017; Salehi & Baharami, 2017; Dashtbayaz et al., 2019) อาจเนื่องมาจากงานวิจัยใช้ตัววัดการควบคุมภายในจากระดับการควบคุมภายในซึ่งบริษัทเปิดเผยข้อมูลในรายงานประจำปีและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ในขณะที่งานวิจัยในอดีตใช้รายงานจุดอ่อนการควบคุมภายในเป็นตัววัด นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในปี 2561-2562 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการควบคุมภายในค่อนข้างสูง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 71.19 จากคะแนน

เต็มทั้งหมด 85 คะแนน โดยมีค่าสูงสุดเท่ากับ 83 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 59 คะแนน ซึ่งอาจเกิดจากการให้ระดับคะแนนการควบคุมภายในในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบรหัสฐานสอง (Binary Code) โดยหากบริษัทมีการปฏิบัติตามในหลักการนั้น ๆ จะได้ระดับคะแนนเท่ากับ 1 และหากไม่มีการปฏิบัติตามจะได้รับระดับคะแนนเท่ากับ 0 ประกอบกับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการปฏิบัติตามการควบคุมภายในตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนด จึงอาจส่งผลต่อความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์ดังกล่าว

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพของรายงานทางการเงินโดยคุณภาพของการสอบบัญชีวัดจากขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และระยะเวลาที่ใช้บริการสำนักงานสอบบัญชี พบว่าขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพของรายงานทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งหมายความว่าบริษัทที่ใช้สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ จะส่งผลให้รายงานทางการเงินมีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตที่พบว่าบริษัทที่ใช้สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะมีรายการคงค้างทางบัญชีที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารต่ำกว่าบริษัทที่ใช้สำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ใช่ขนาดใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีคุณภาพของรายงานการเงินที่ดีกว่า (Becker et al., 1998; Krishnan, 2003) และสอดคล้องกับ Mansi et al. (2004) ที่กล่าวว่าผู้สอบบัญชีจึงมีความรับผิดชอบหลักในการให้ความเชื่อมั่นกับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่โปร่งใส หรือรายงานทางการเงินที่มีคุณภาพของบริษัทเนื่องจากผู้สอบบัญชีเป็นบุคคลที่มีความเป็นอิสระและมีความระมัดระวังเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพในการตรวจสอบความถูกต้องของรายงานทางการเงินของบริษัทก่อนที่จะเปิดเผยต่อสาธารณะ และผู้สอบบัญชียังต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ใช้งบการเงินตามที่กฎหมายอีกด้วย

อย่างไรก็ตามเมื่อวัดคุณภาพของการสอบบัญชีจากระยะเวลาในการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีพบว่า ระยะเวลาในการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพของรายงานทางการเงิน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตซึ่งพบว่าบริษัทที่ใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีเดียวกันเป็นระยะเวลานานมีรายการคงค้างทางบัญชีส่วนที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารต่ำกว่าบริษัทที่ไม่ได้ใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีเดียวกันเป็นเวลานานซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีสามารถป้องกันการตกแต่งกำไรของบริษัทได้ดีขึ้น ส่งผลให้ได้รายงานทางการเงินที่มีคุณภาพ (Myers et al., 2003; Chi & Huang, 2005; ณัฐนิชา พู่ทองสมบัติ, 2558) ซึ่งอาจเนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในปี 2561-2562 พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีเดียวกันติดต่อกันเป็นระยะเวลามากกว่า 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 77.95 และมีเพียงร้อยละ 22.05 ที่ไม่ได้ใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีเดียวกันภายใน 3 ปี ซึ่งอาจส่งผลต่อความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์ดังกล่าว

ผลการทดสอบอิทธิพลของขนาดของคุณภาพการสอบบัญชีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับคุณภาพของรายงานทางการเงิน พบว่าขนาดของสำนักงานสอบบัญชีไม่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างระดับการควบคุมภายในกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร แสดงให้เห็นว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงินไม่เปลี่ยนแปลงสำหรับบริษัทที่ใช้สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ ซึ่งไม่เป็นไปตามแนวคิดของข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 5 (Auditing Standard No.5: AS 5) เรื่องการตรวจสอบการควบคุมภายในของการรายงานทางการเงินที่รวมอยู่ในการตรวจสอบงบการเงิน (An Audit of Internal Control over Financial Reporting that Is Integrated with an Audit of Financial Statements) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีมีบทบาทสำคัญร่วมกับการควบคุมภายในเพื่อให้รายงานการเงินถูกต้อง น่าเชื่อถือ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนมากยิ่งขึ้น และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตซึ่งพบว่าบริษัทที่มีจุดอ่อนการควบคุมภายในที่มีสาระสำคัญที่ตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Ravenstein et al., 2015) อาจเนื่องมาจากงานวิจัยในอดีตใช้จุดอ่อนของการควบคุมภายในเป็นตัววัดการควบคุมภายในแต่การวิจัยครั้งนี้ใช้ระดับการควบคุมภายในเป็นตัววัดประกอบกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีระดับการควบคุมภายในค่อนข้างสูงซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 71.19 จากคะแนนเต็มทั้งหมด 85 คะแนน ซึ่งทำให้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการควบคุมภายในกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร ดังนั้นแม้ว่าบริษัทจะใช้สำนักงานขนาดใหญ่ก็อาจไม่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ดังกล่าว

นอกจากนั้นผลการทดสอบอิทธิพลของระยะเวลาในการใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับคุณภาพของรายงานทางการเงิน พบว่าระยะเวลาในการใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชีไม่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างระดับการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงิน ซึ่งไม่เป็นไปตามแนวคิดของข้อกำหนดของ The Sarbanes-Oxley Act of 2002 (SOX) หมวดที่ 4 มาตรา 401-409 ที่ให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการควบคุมภายในในการจัดทำรายงานการเงิน ตลอดจนความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีในการประเมินการควบคุมภายใน แสดงให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีมีบทบาทสำคัญร่วมกับการควบคุมภายในเพื่อให้รายงานการเงินถูกต้อง น่าเชื่อถือ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจเนื่องมาจากผลการวิจัยในครั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการควบคุมภายในและคุณภาพของรายงานการเงิน และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชีและคุณภาพของรายงานการเงิน จึงทำให้ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาในการใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชีไม่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับคุณภาพของรายงานทางการเงิน รวมทั้งบริบทเปลี่ยนแปลงไปจากแต่ก่อน และกฎระเบียบในอดีตอาจจะไม่มีความเหมาะสมในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามยังไม่มีงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาอิทธิพลของระยะเวลาในการใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับคุณภาพของรายงานทางการเงิน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่าคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีด้านขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีผลต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน ดังนั้นหน่วยงานกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนไทยและหน่วยงานที่มีส่วนในการพัฒนาตลาดทุนอาจจะใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการออกระเบียบข้อบังคับในอนาคตที่จะช่วยเพิ่มคุณภาพการเลือกผู้สอบบัญชีเพื่อตรวจสอบงบการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ตลอดจนการจัดทำรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้วัดระดับการควบคุมภายในแบบรหัสฐานสอง (Binary Code) โดยไม่ได้คำนึงถึงเนื้อหาสาระของการปฏิบัติด้านการควบคุมภายในของบริษัท และเนื่องจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการปฏิบัติตามการควบคุมภายในตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนด จึงมีระดับคะแนนอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน และไม่เห็นความแตกต่างของระดับการควบคุมภายในของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตอาจวัดระดับการควบคุมภายในแบบ Weighted Approach โดยพิจารณาถึงเนื้อหาสาระของการปฏิบัติด้านการควบคุมภายในของแต่ละบริษัทด้วย อาจทำให้เห็นความแตกต่างของการควบคุมภายในของบริษัทชัดเจนมากขึ้น
2. งานวิจัยนี้ใช้ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี เป็นตัววัดคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีเพียงสองตัววัด ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตอาจใช้ตัววัดอื่นในการวัดคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชี เช่น ค่าธรรมเนียมค่าสอบบัญชี (Audit Fee) อาจทำให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายขึ้น
3. งานวิจัยนี้ไม่ได้ควบคุมประเภทอุตสาหกรรม ซึ่งอาจมีผลต่อคุณภาพของการรายงานการเงิน ทำให้ผลการวิจัยนี้จึงไม่สามารถอธิบายได้ว่าความแตกต่างของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการรายงานการเงินหรือไม่อย่างไร ดังนั้นในงานวิจัยในอนาคตควรเพิ่มประเภทอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรควบคุมซึ่งอาจจะพบผลการศึกษที่แตกต่างกันอีกด้วย

รายการอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2563). แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของธรรมาภิบาล 10 ปี ภายหลังจากการใช้

“Sarbanes-Oxley Act”. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า https://www.dbd.go.th/download/article/article_20160126181744.pdf

ณัฐนิชา พู่เฟื่องสมบัติ. (2559). คุณภาพงานสอบบัญชีและการตกแต่งกำไร. [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, บัญชีมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภัทรพงศ์ เจริญกิจจารุกร. (2556). Sarbanes-Oxley Act และการกำกับดูแลกิจการในต่างประเทศสู่ธรรมาภิบาลในประเทศไทย. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 35(4), 92-119.

- อรกานต์ ผดุงสัจจกุล และดิชพงศ์ พงศภัทรชัย. (2558). ความแตกต่างของคุณภาพงานสอบบัญชีระหว่างสำนักงานสอบบัญชี Big4 และ Non-Big4 สามารถบอกลักษณะของลูกค้าได้หรือไม่: หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 11(32), 34-53.
- อุษณา ภัทรมนตรี. (2563). *การตรวจสอบสมัยใหม่*. โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักท์. กรุงเทพมหานคร.
- Al-Thuneibat, A.A., Al Issa, R.T. & Ata Baker, R.A. (2011). Do audit tenure and firm size contribute to audit quality?: Empirical evidence from Jordan. *Managerial Auditing Journal*, 26(4), 317-334.
- Ahsan, H. & Bhuiyan, Md. (2011). Audit firm industry specialization and the audit report lag. *Journal of International Accounting, Audit and Taxation*. 20(1), 33-44.
- Becker, C.L., Defond, M.L., Jiambalvo, J. & Subramanyam, K.R. (1998). The Effect of Audit Quality on Earnings Management. *Comtemporary Accounting Reserch*. 15(1), 1-24.
- Bédard, J. (2006). Sarbanes Oxley internal control requirements and earnings quality. <https://ssrn.com/abstract=926271>; <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.926271>.
- Chi, W. & Huang, H. (2005). Discretionary accruals, audit-firm tenure and auditor tenure: An empirical case in Taiwan. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 1(1), 65-92.
- Cohen, A.D. (2004). *Quality of financial reporting choice determinants and consequences*. [Doctoral Dissertation, Doctor of Philosophy in Accounting and Information Management]. Northwestern University.
- COSO. (1994). The committee of sponsering organization of the treadway commission. *Internal Control Framework*. Institute of Certified Public Acccountants.
- _____. (2013). The committee of sponsering organization of the treadway commission. *Internal Control Framework*. Institute of Certified Public Accountants.
- Dashtbayaz, M. L., Salehi, M & Safdel, T. (2019). The effect of internal controls on financial reporting quality in Iranian family firms. *Journal of Family Business Management*. 9, 254-270.
- DeAngelo, L. E. (1981). Auditor size & audit quality. *Journal of Accounting and Economics*. 3, 183-199.

- Dechow, P., & I. Dichev. (2002). The quality of accruals and earnings. *The Accounting Review*. 77, 35–59.
- Deng, M., Lu, T., Dan A Simunic, D.A. & Minlei Ye, M. (2014). Do joint audits improve or impair audit quality? *Journal of Accounting research*. 52(5), 1029-1060.
- Dowdell, T.D., Herda, D.N. & Notbohm, M.A. (2014). Do management reports on internal control over financial reporting improve financial reporting?. *Research in Accounting Regulation*. 26(1), 104-109.
- Doyle, J.T., Ge, W. & McVay, S. (2007a). Accruals quality and internal control over financial Reporting. *The Accounting Review*. 82(5), 1141-1170.
- _____. (2007b). Determinants of weaknesses in internal control over financial reporting. *Journal of Accounting and Economics*. 44(1/2): 193-223.
- Firth, M., Fung, P. & Rui, O. (2007). Ownership, two-tier board structure, and the informativeness of earnings: evidence from China. *Journal of Accounting and Public Policy*. 26(4), 463-496.
- Gaynor, L.M., Kelton, A.S., Mercer, M., & Yohn, T.L. (2016). Understanding the relation between financial reporting quality and audit quality. *A Journal of Practice & Theory*. 35(4), 1-22
- Gajevszky, A. (2015). Assessing financial reporting quality: Evidence from Romania. *Audit Financiar*. 13(121), 1583- 1612.
- Guney, Y., Li, L. & Fairchild, R. (2011). The relationship between product market competition and capital structure in Chinese listed firms. *International Review of Financial Analysis*. 2(1), 41-51.
- Hair Jr., J. F. et al. (1998). *Multivariate Data Analysis with Readings*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Harandi, S. & Khanagha, J. B. (2013). Auditing quality and disclosure quality. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*. 5(7), 247-257.
- Hassan, A. G., Romilly, P., Giorgioni, G. & Power, D. (2009). The value relevance of disclosure: Evidence from the emerging capital market of Egypt. *The International Journal of Accounting*, 44, 79–102.
- Hinkle, D.E. (1998). *Applied Statistics for the Behavioral Sciences*. Boston : Houghton Mifflin.

- Hoitash, U., Hoitash, R. & Bedard, J.C. (2009). Corporate governance and internal control over financial reporting: A comparison of regulatory regimes. *The Accounting Review*, 84(3), 839–867.
- Ilive, P. (2010). The effect of SOX Section 404: costs, earnings quality, and stock prices. *The Journal of Finance*, 65(3), 1163–1196.
- International Accounting Standards Board [IASB]. (2010). *The Conceptual Framework for Financial Reporting*. <http://eifrs.iasb.org/eifrs/bnstandards/en/framework.pdf>.
- Jensen, M.C. & W.H. Meckling. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behaviour, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305–360.
- Ji, X.-d., Lu, W. & Qu, W. (2017). Voluntary disclosure of internal control weakness and earnings quality: evidence from China. *The International Journal of Accounting*, 52(1), 27–44.
- Johnson, S., Boone, P., Breach, A. & Friedman, E. (2000). Corporate governance in the Asian financial crisis. *Journal of Financial Economics*, 58(1/2), 141–186.
- Kaklar, H. M., Kangarlouei, S. J. & Motavassel, M. (2012). Audit Quality and Financial Reporting Quality: Case of Tehran Stock Exchange (TSE). *Innovative Journal of Business and Management*, 1(3), 43–47.
- Krishnan, G.V. (2003). Audit Quality and the Pricing of Discretionary Accruals. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 22, 109–126.
- Lawrence, A., Minutti-Meza, M. & Zhang, P. (2011). Can Big 4 versus Non-Big 4 Differences in Audit-Quality Proxies Be Attributed to Client Characteristics? *The Accounting Review*, 86(1), 259–286.
- Legoria, J., Reichelt, K. J., & Soileau, J. S. (2018). Auditors and disclosure quality: The case of major customer disclosure. *A Journal of Practice & Theory*, 37(3), 163–189.
- Lin, S.M., Pizzini, M.E. & Bardhan, I. (2011). The role of the internal audit function in the detection and disclosure of material weaknesses. *The Accounting Review*, 86(1), 287–324.
- Mansi, S. A., Maxwell, W. F. & Miller, D.P. (2004). Does Auditor Quality and Tenure Matter to Investors? Evidence from the Bond Market. *Journal of Accounting Research*, 42(4), 755–793.

- Mitton, T. (2002). A cross-firm analysis of the impact of corporate governance on the East Asian financial crisis. *Journal of Financial Economics*, 64, 215–241.
- Myers, J.N., Mayers, L.A. & Omer, T.C. (2003). Exploring the Term of the Auditor-Client Relationship and the Quality of Earnings: A Case for Mandatory Auditor Rotation? *The Accounting Review*, 78(3), 779-799.
- Navid Paydarmansh, N., Salehi, M., Moradi, M. & Khorrami, M. (2014). The Effect of Independent Audit Quality on the Quality of financial Disclosure - Evidence from Tehran Stock Exchange. *Research Journal of Finance and Accounting*, 5(17), 225-234.
- Public Company Accounting Oversight Board [PCAOB]. 2004. Auditing Standard No. 2 – An audit of internal control over financial reporting performed in conjunction with an audit of financial statements. Public Company Accounting Oversight Board-URL
- Ravenstein V. J., Kalantonis, P. & Kaldis, P. (2015). Does Audit Quality Influence the Relation between Earnings Management and Internal Control Weakness in the Post-SOX Period. *International Journal of Sustainable Economies Management*, 2(2), 70-100.
- Roychowdhury, S. (2006). Earnings management through real activities manipulation. *Journal of Accounting and Economic*, 42, 335–370.
- Salehi, M. & Bahrami, M. (2017). The effect of internal control on earnings quality in Iran. *International Journal of Law and Management*, 59(4), 534-546.
- Sirois, L.P. & Dan A.S. (2011). Auditor Size and Audit Quality Revisited: The Importance of Audit Technology. SSRN. <https://ssrn.com/abstract=1694613>.
- World Bank. (1998). *East Asia: The Road to Recovery*. World Bank.
- Yazawa, K. (2010). Why don't Japanese companies disclose internal control weakness?: evidence from J-SOX mandated audits. SSRN. <http://ssrn.com/abstract=1607709>.